

PSİKOLOJİK DOĞUM SIRASINA GÖRE ADİL DÜNYA İNANCI

Öğr. Gör. Dr. Kadir ÇAKIR*

Psikolog Emine ŞEN**

Öz

Bu çalışmada çocukların aile yapısında kendi konumunu algılaması olarak tanımlanan psikolojik doğum sırasının adil dünya inancı üzerine etkisi araştırılmaya çalışılmıştır. Çalışmaya çeşitli üniversitelerde öğrenim gören 354 öğrenci katılmıştır. Psikolojik doğum sırası verileri Türkçeye uyarlaması yapılan White-Campbell Psikolojik Doğum Sırası Envanteri (Kalkan, 2005) ile elde edilmiş, Adil Dünya İnancını ölçmek için ise Türkçeye çevirisi yapılan Dalbert'in Adil Dünya Ölçeği kullanılmıştır (Göregenli, 2003). Araştırma verilerinin analizinde tek yönlü varyans analizinden yararlanılmıştır. Elde edilen bulgular bireylerin psikolojik doğum sıralarına göre adil dünya inancında anlamlı farklılıklar bulunduğunu göstermiştir.

Anahtar Sözcükler: Psikolojik Doğum Sırası, Genel ve Bireysel Adil Dünya İnancı.

THE EFFECT OF PSYCHOLOGICAL BIRTH ORDER ON THE BELIEF IN A JUST WORLD

Abstract

The work reported here examines the effect of psychological birth order on the belief in a just world among university students assessed with a Turkish version of the White-Campbell Psychological Birth Order Inventory (Kalkan, 2005) and a translated version of Dalbert's Just World Belief Scale (Göregenli, 2003). Participants were randomly selected from several universities located in the different parts of Turkey. The data were analyzed by conducting a one-way between-subjects analysis of variance. The results of this analysis indicated that there is a significant difference between the psychological birth order and the general and personal belief in a just world.

Key Words: Psychological birth order, Belief in a Just World.

* Mersin Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, kcakir@mersin.edu.tr.

** Sağlık Bakanlığı, Isparta.

GİRİŞ

Alfred Adler'in Bireysel Psikoloji kuramı (1927/2009, 1933/2000), bireylerin aile içindeki konumuna ve kardeşler arası ilişkiye özel önem veren ve bu konularda en kapsamlı açıklamaları yapan bir yaklaşımdır. Adler kişilik özellikleri ile doğum sırası arasındaki ilişkinin önemine sık sık vurgu yapmış, çocuğun aile içersindeki yeri hakkındaki kişisel algısı ve aidiyetlerine ilişkin yorumundan ötürü en büyük (ilk çocuk), ortanca, en küçük (son çocuk) ve tek çocukların farklı kişilik eğilimleri geliştirdiklerini iddia etmiştir. Adler'e göre aile birliği içinde kardeşler ortak yönler paylaşırsa da, dünyaya geliş sıralarından dolayı her bireyin aile içinde kendilerine yükledikleri anlam farklıdır. Diğer bir deyişle, çocukların doğum sırasından çok, kendilerinin anne ve babalarının gözünde nasıl bir yer tuttıklarına ilişkin değerlendirmeleri kişiliklerinin gelişiminde daha etkilidir.

Genel olarak "gerçek doğum sırası" bir ailedeki çocukların tarihsel olarak dünyaya geliş sırasıdır. Ancak, ailedeki her çocuk farklı bir aile dinamiği ile karşılaşmakta, buna bağlı olarak kendisini aile içi etkileşimde algılayışı ve konumlandığı yeri farklılaşmaktadır. Bireysel Psikoloji yaklaşımına göre bu durum "psikolojik doğum sırasının" varlığını ortaya koymaktadır. Diğer bir ifadeyle, bir kişinin kardeşler dizisi içindeki yeri onun gerçek doğum sırasını verirken, bu dizide kendilerinin yerine ilişkin algıları ve konumlandırmaları psikolojik doğum sırasını gösterir (Corey, 2008; Eckstein, Aycok, Sperder, McDonald, Wiesner, Watts, ve Ginsburg, 2010; Ferguson, 1999).

Adler'e göre psikolojik doğum sırasının oluşumunda, kardeşler arasındaki yaş farkları, çocuktaki fiziksel veya zihinsel engellilik durumu, bir kardeşin ölümü, cinsiyet farklılıkları, aile yapısında boşanma, üvey kardeş durumu, ebeveynlerin çocuk yetiştirme tarz ya da örüntüleri gibi bir çok sosyal ve kültürel olgular önemli rol oynar. Örneğin, geniş bir ailede birinci çocuk ile diğerleri arasındaki yaş farkı fazla ise, bu çocuk gerçek doğum sırasına göre en büyük olmasına rağmen, daha çok tek çocuğun karakteristik özelliklerini sergileyebilir veya ilk doğan kardeş cinsiyetinden dolayı bastırılmış ise ikinci çocuk en büyük çocuğun özelliklerini daha fazla alabilir (Carlson, Watts, ve Maniacci, 2006; Eckstein, 2000; Ferguson, 1999).

İlk Çocuk (En Büyük Kardeş)

İlk doğan çocuklar genellikle fazla ilgi görür ve tek çocuk olduğu sürece ilgi odağı olmaya devam eder ve ebeveynlerin deneyimsizliğinden dolayı şımartılır. Fakat ikinci çocuğun doğumu "tahtını" kaybetmesine neden olur. Bundan böyle anne ve babasının sevecenliğini kendisine rakip birisiyle (davetsiz misafir) paylaşmak zorundadır ve kendini eski ayrıcalıklı konumundan mahrum edilmiş bulabilir. Artık tek ya da özel değildir. Otorite konumunu korumak için çalışabilir,

yardımcı ebeveyn rolünü üstlenebilir. Dolayısıyla, başı çekmeye çalışır, yönlendiricidir, kardeşlerine tavsiyelerde bulunur ve bu tip davranışlarının sonucunda itibar görme ve takdir edilmeyi bekler. Sorumluluk alır, güvenilir ve çalışkan olma eğilimindedir, fakat hep bir adım önde olma baskısının altında çaresiz ve umutsuz olabilir. En büyük çocuklar muhafazakâr olma eğilimindedirler, şu ya da bu şekilde geçmişe ilgi duyar, genellikle haklı çıkma ya da üstün olma ihtiyacı duyarlar (Burger, 2006; Campbell, White ve Stewart, 1991; Corey, 2008; Eckstein, 2000).

Ortanca Çocuk

Ortanca çocuk, aile içersinde genellikle öncelikli bir konumda olan ilk çocuk ile üzerine fazla düşülen küçük kardeş arasında kendisini aile dışına itilmiş gibi hissedebilir. Bu durum aynı zamanda ortanca çocukların ailelerinin dikkatini ve taktirlerini çekecek herhangi bir kişilik özelliğine sahip olmadıklarına ve dolayısıyla diğer kardeşlerinden daha önemsiz olduklarına düşünmelerine yol açabilir. Bu durum ortanca çocuğun, diğer kardeşleri kadar yetenekli olmadığı inancını geliştirmesine ve “zavallı ben” tutumu sergilemesine neden olabilir. Yaşamın adaletsiz olduğuna inanabilir ve genellikle adalet ve eşitlik konularına duyarlıdır. Aile içersinde onu ayrı kılan konuma ulaşmak için bir aziz rolüne bürünebilir ve bazıları konumundan ötürü kişiler arası ilişkilerde başarılı bir karakter geliştirebilir (Burger, 2006; Campbell, White ve Stewart, 1991; Corey, 2008; Eckstein, 2000).

Küçük Çocuk (En Küçük Kardeş)

En küçük çocuk her zaman ailenin bebeğidir ve genellikle ailenin en çok şımartılmış olanıdır. Çoğunlukla çevredekiler için küçük “prens” ya da “prenses” olarak görülürler. Genellikle diğer aile bireyleri tarafından ciddiye alınmazlar ve aile için her zaman çocuk kalırlar. Bu durum, en küçük çocuğun benmerkezci tutumlar geliştirmesine, kendisinden daha güçlü yetenekli gördüğü kardeşlerinin varlığından kaynaklanan yetersizlik duygusu yaşamasına yol açabilir. En küçük çocuk başkalarının onun hayatını şekillendirmesini mümkün kılacak özellikler geliştirme eğilimindedir. Diğer doğum sıraları ile karşılaştırıldığında, en son çocuklar kişiler arası ilişkilerde en itaatkâr olan kişilerdir. Bütün bunların yanı sıra son çocuklar eğlenceli, popüler, cana yakın, çıkarıcı kişiler olarak da tanımlanmaktadır (Burger, 2006; Campbell, White ve Stewart, 1991; Corey, 2008; Eckstein, 2000).

Tek Çocuk

İlk doğan çocuklar gibi aile içinde eşsiz bir konuma sahiptir, çünkü ebeveynler tarafından pohpohlanırlar. Tek çocuk her zaman ailesinin bütün ilgi ve sevgisini üzerinde toplamak ister, eğer bu konumu tehlikeye girerse büyük bir haksızlık gözüyle bakabilir. Yalnız başına yetişir ve bu nedenle toplumsal davranışların gelişmesi için gerekli olan ortamdan yoksun olabilir. Paylaşmayı ve diğer çocuklarla işbirliği yapmayı öğrenmezler ama yetişkinlerle iyi geçinmeyi öğrenirler. Genellikle yapandan çok alan kişilerdir. Bütün dikkatin tek kişide toplanması, akranlarla ilişki kurmada zorluk yaşanma, ilerleyen yıllarda artık ilginin odağı olmadığı ve ya ebeveynlerin ölümü gibi durumlarda birçok güçlük yaşamaya eğilimlidirler (Burger, 2006; Campbell, White ve Stewart, 1991; Corey, 2008; Eckstein, 2000).

Adil Dünya İnancı

Lerner'in (1965; 1966; 1977; 1980) "adil dünya inancı" kuramını göre, insanlar kendilerine rehber edindikleri, fiziksel ve sosyal çevrelerini durağan ve düzenli olarak algılamaları sağlayan bazı varsayımlara sahiptirler. Gözlemci açısından bir yüklem yanlılığı olarak ifade edilen kurama göre insanlar dünyanın adil bir yer olduğuna, herkesin hak ettiğini aldığına ve aldığına hak ettiğine inanmaktadırlar. Örneğin, Lerner (1965) bir çekilişte ödül kazanan kişilerin kendilerini, kaybedenlere nazaran daha fazla hak eden olarak değerlendirdiklerini bulmuştur. Lerner (1966) adil dünya inancının temel bir yanılsama olduğunu belirtmektedir. Bu yanılsama, çevreye uyum açısından oldukça önemlidir. Aksi takdirde insanoğlunun günlük işlerini devam ettirmesi zorlaşacak ve çevreye uyum sağlayamaz hale gelecektir.

Rubin ve Peplau'nın 1973'te geliştirdikleri ve 1975'te gözden geçirdikleri adil dünya inancı ölçeği bu kavramın araştırılmasına yeni bir boyut katmıştır. Bu çalışmayı Dalbert'in (1999) geliştirdiği adil dünya inancı ölçekleri takip etmiştir. Dalbert'in ölçeği "genel adil dünya" ve "bireysel adil dünya" olarak iki boyut halinde düzenlenmiştir. Genel adil dünya inancı temel olarak dünyanın adil bir yer olduğuna yönelik inancı belirtmektedir: "Dünyanın aslında adil bir yer olduğunu düşünüyorum" ve ya "İnsanların eninde sonunda ne hak ederlerse onu bulacaklarına inanıyorum" gibi. Bireysel Adil Dünya inancı ise kişinin kendi hayatındaki olayların ne kadar adil olduğuna yönelik inancı yansıtmaktadır. Örneğin, "Bana karşı genellikle adil davranılmıştır" ve ya "Çoğunlukla ne hak ettiysem onu bulmuşumdur". Dalbert (2002) adil dünyada insanların diğerlerinin kendilerine adil davranacağı konusunda kendilerini güvende hissettikleri için diğerlerinin talepleri karşısında daha az stres ve tehdit hissedeceklerini ileri sürmektedir. Başka bir deyişle, adil dünya inancı diğer insanların talepleri

karşısında kişinin daha az strese girmesi ve daha az tehdit algılaması işlevi görmektedir.

Bu çalışmada, çocukların aile yapısında kendi yerine ilişkin algısı olarak tanımlanan psikolojik doğum sırasının adil dünya inancı üzerine etkisi incelenmeye çalışılmıştır. Bireysel Psikoloji kuramına göre, bireyin kendisini tanıması, aile içerisindeki yerinden dolayı farklı sosyal deneyimler yaşadığını ve bunun bir sonucu olarak da farklı kişilik eğilimleri geliştirdiğine ilişkin farkındalığının artırılması, yaşama ve insana bakış açısını yeniden şekillendirebilir. Kişinin adil bir dünyaya ilişkin inancı çevresiyle olan uyumunu etkilemektedir. Arayış içerisindeki bir bireyin kendini yeniden değerlendirmesi, tercih ve sorumluluklarını, tavırlarını, yaşamında anlamlı bulunan olguları daha gerçekçi bir algıyla değerlendirebilmesi için, yaşamın ilk yıllarındaki aile içindeki yaşantılar ile ilerleyen yıllardaki etkileri konusunda aydınlatılması gerekmektedir. Bu konuda bireysel psikoloji yaklaşımın güvenle kullanılabilmesi için somut verilere ihtiyaç vardır. Bu çalışma bu sürece küçük bir katkı sağlamayı hedeflemektedir. Bu araştırmada şu sorulara yanıt aranmaktadır: (1) Genel adil dünya inancı psikolojik doğum sırasına göre anlamlı bir değişme göstermekte midir? (2) Bireysel adil dünya inancı psikolojik doğum sırasına göre anlamlı bir değişme göstermekte midir?

YÖNTEM

Örneklem

Araştırmanın örneklemini 2009–2010 öğretim yılında Mersin Üniversitesi, Uludağ Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi ve Dumlupınar Üniversitelerinde öğrenim gören, toplam 354 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada yer alan katılımcıların %44'ü kadın, %56'ı erkektir. Katılımcıların 13'ü hazırlıkta, 56'sı 1. sınıfta, 209'u 2. sınıfta, 20'si 3. sınıfta ve 56'sı 4. sınıfta okumaktadır. Örneklem 139'u büyük çocuk, 107'si ortanca çocuk, 92'si küçük çocuk ve 16'sı tek çocuktan oluşmaktadır. Katılımcıların ekonomik düzeylerine göre 45'i düşük, 294'ü orta ve 15'i ise yüksek gelire sahip bulunmaktadır. Katılımcıların demografik özellikleri aşağıda bulunan Tablo-1'de verilmiştir.

Tablo 1: Örnekleme Giren Öğrencilerin Genel Dağılımı

		N (%)
Cinsiyet	Kız	155 (44)
	Erkek	199 (56)
Üniversite-Sınıf	Hazırlık	13 (4)
	1. Sınıf	56 (16)
	2. Sınıf	209 (59)
	3. Sınıf	20 (5)
	4. Sınıf	56 (16)
Psikolojik Doğum Sırası	Büyük Çocuk	102 (29)
	Ortanca Çocuk	82 (23)
	Küçük Çocuk	87 (25)
	Tek Çocuk	83 (23)
Algılanan Ekonomik Düzey	Düşük	45 (13)
	Orta	294 (83)
	Yüksek	15 (4)

Veri Toplama Araçları

White-Campbell Psikolojik Doğum Sırası Envanteri (PDSE): Campbell, White and Stewart (1991) tarafından geliştirilen ölçek, Kalkan (2005) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Bireylerin kendi kendine uygulayabileceği "evet" ve "hayır" şeklinde cevaplandırabilecekleri 42 maddelik testin kadınlar ve erkekler için ayrı puanlama sistemi vardır. Test "Büyük Çocuk", "Ortanca Çocuk", "Küçük Çocuk" ve "Tek Çocuk" olmak üzere dört alt ölçekten oluşmaktadır. Her bir alt ölçekteki madde sayısı farklı olduğundan karşılaştırmak için ham puanlar standart puana (z puanı, T puanı) dönüştürülür. En yüksek puan bireyin psikolojik doğum sırasını belirler.

Psikolojik Doğum Sırası Envanterinin geçerlik çalışmasında yapı geçerliği ve kapsam geçerliği kullanılmıştır. Envanterin yapı geçerliği için faktör analizi yapılmıştır. Buna göre, kadınlar için varyansın %49.85'ini açıklayan dört faktör ve erkekler için varyansın %50.27'sini açıklayan dört faktör belirlenmiştir. PDSE'nin güvenilirliği test-tekrar test ve iç tutarlık yöntemleriyle hesaplanmıştır. Pearson

Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı kadınlar için .78 ile .89 arasında değişirken, erkekler için ise .77 ile .89 arasındadır. Envanterin cronbach alpha iç tutarlık katsayısıyla hesaplanan güvenilirliği ise kadınlar için .74 ile .86 arasında değişirken; erkekler için ise .65 ile .82 arasında hesaplanmıştır (Kalkan 2005).

Adil Dünya İnancı Ölçekleri: Bu çalışmada adil dünya inancını ölçmek için Dalbert (1999) tarafından geliştirilen ve Göregenli (2003) tarafından Türkçeye çevrilen Genel Adil Dünya İnancı Ölçeği ve Bireysel Adil Dünya İnancı Ölçeği kullanılmıştır. Genel Adil Dünya İnancı Ölçeği 6 maddeden oluşan, likert tipi 5 dereceli puanlama ölçeğidir. Dalbert (1999) Genel adil dünya ölçeği için güvenilirlik katsayısını .78 olarak bulmuştur. Göregenli (2003) Türkiye örnekleminde ölçeğin güvenilirlik katsayısını .69 olarak bulmuştur. Bireysel Adil Dünya inancı ölçeği ise 7 maddeden oluşan likert tipi 5 dereceli puanlama ölçeğidir. Dalbert (1999) kişisel adil dünya inancı ölçeği için güvenilirlik katsayısını .86 olarak hesaplamıştır. Göregenli (2003) Türkiye örnekleminde ölçeğin güvenilirlik katsayısını .85 olarak bulmuştur.

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmada öğrencilerin demografik özelliklerini tespit etmek amacıyla araştırmacı tarafından bir “Kişisel Bilgi Formu” hazırlanmıştır. Bu form ile öğrencilerin cinsiyetleri, kaçınıcı sınıfta öğrenim gördükleri, algılanan sosyo-ekonomik düzeyleri, ve gerçek doğum sıraları tespit edilmiştir.

İşlem

Mersin, Uludağ, Anadolu ve Dumlupınar Üniversitelerinde ölçekleri doldurmayı kabul eden öğrencilere 5 sayfalık bir form verilmiştir. İlk sayfada demografik bilgilerin sorulduğu formda sırasıyla Psikolojik Doğum Sırası ve Adil Dünya İnancı ölçekleri yer almıştır. Adil Dünya İnancıyla Doğum Sırası arasında anlamlı bir fark olup olmadığını test etmek amacıyla verilere 4x2 faktörlü varyans analizi uygulanmıştır. Analizler SPSS paket programı kullanılarak yapılmıştır.

BULGULAR

Tablo 2: Varyans Analizi Sonuçları

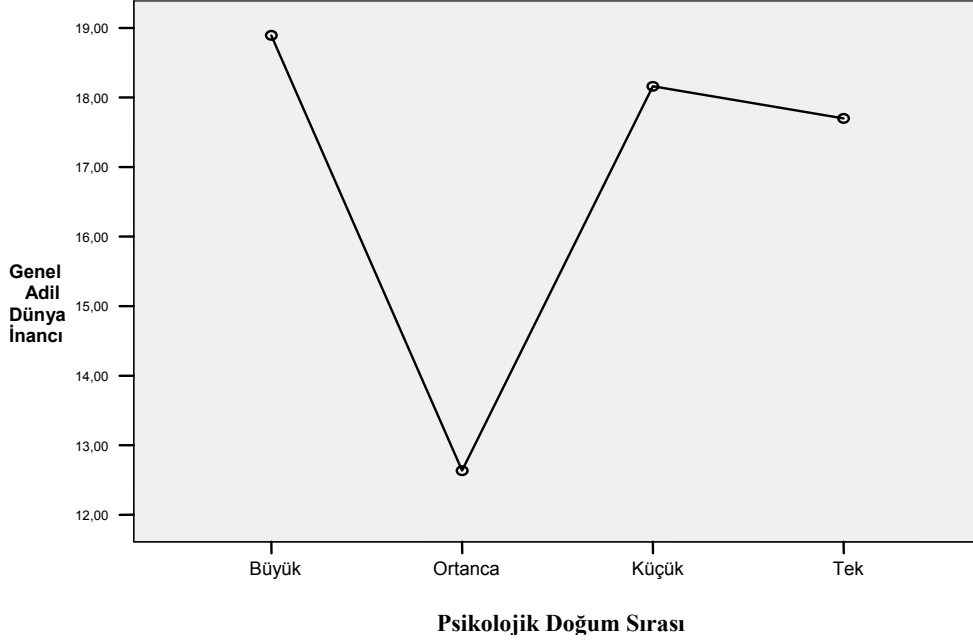
Ölçekler	Psikolojik Doğum Sırası	Ortalama	F
Bireysel Adil Dünya İnancı	<i>Büyük Çocuk</i>	22,83	41,67
	<i>Ortanca Çocuk</i>	16,30	
	<i>Küçük Çocuk</i>	23,32	
	<i>Tek Çocuk</i>	22,24	
Genel Adil Dünya İnancı	<i>Büyük Çocuk</i>	18,89	40,26
	<i>Ortanca Çocuk</i>	12,63	
	<i>Küçük Çocuk</i>	18,16	
	<i>Tek Çocuk</i>	17,69	

Analizlerin birinci aşamasında, psikolojik doğum sırasına göre genel adil dünya inançlarının değişme gösterip göstermediği incelenmiştir. Farklı psikolojik doğum sırasına sahip bireylerin, genel adil dünya inançlarının farklı olup olmadığını anlamak için tek yönlü varyans analizi yapıldı. Buna göre, farklı psikolojik doğum sırasına sahip bireylerin genel adil dünya inançları arasında anlamlı bir fark bulundu. [$F(3) = 40,26, p < .01$]

Gruplar arası anlamlı bir fark olup olmadığını test etmek için Post Hoc testi uygulandı. Buna göre, psikolojik doğum sırası ortanca bulunan bireylerin genel adil dünya inançlarının (12,63); psikolojik doğum sırası büyük bulunan bireylerin (18,89) genel adil dünya inançlarından anlamlı bir biçimde düşük olduğu bulundu. ($Ort fark = 6.25, p < .01$)

Ayrıca benzer olarak, psikolojik doğum sırası ortanca bulunan bireylerin genel adil dünya inançlarının (12,63); psikolojik doğum sırası küçük (18,16) ve tek bulunan bireylerin (17,69) genel adil dünya inançlarından anlamlı bir biçimde düşük olduğu bulundu. ($Ort fark = 5.52$ ve $5.06, p < .01$)

Figür 1: Genel Adil Dünya İnancının Psikolojik Doğum Sırasına Puan Ortalamaları

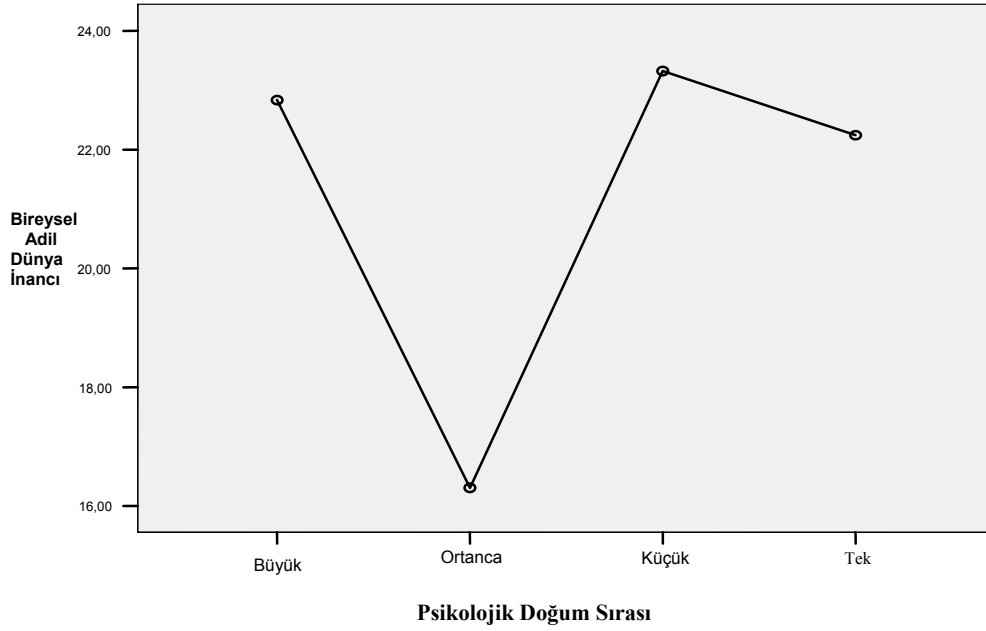

Analizlerin ikinci aşamasında, psikolojik doğum sırasına göre bireysel adil dünya inançlarının değişme gösterip göstermediği incelenmiştir. Farklı psikolojik doğum sırasına sahip bireylerin, bireysel adil dünya inançlarının farklı olup olmadığını anlamak için tek yönlü varyans analizi yapıldı. Buna göre, farklı psikolojik doğum sırasına sahip bireylerin bireysel adil dünya inançları arasında anlamlı bir fark bulundu. [$F(3) = 41,67$ $p < .01$]

Gruplar arası anlamlı bir fark olup olmadığını test etmek için Post Hoc testi uygulandı. Buna göre, psikolojik doğum sırası ortanca bulunan bireylerin bireysel adil dünya inançlarının (16,30); psikolojik doğum sırası büyük bulunan bireylerin (22,83) bireysel adil dünya inançlarından anlamlı bir biçimde düşük olduğu bulundu. (Ort fark= 6.52, $p < .01$)

Benzer olarak, psikolojik doğum sırası ortanca bulunan bireylerin bireysel adil dünya inançlarının (16,30); psikolojik doğum sırası küçük (23,32) ve tek bulunan bireylerin (22,24) bireysel adil dünya inançlarından anlamlı bir biçimde düşük olduğu bulundu (Ort fark=7.01 ve 5.93, $p < .01$).

Figür2: Bireysel Adil Dünya İnancının Psikolojik Doğum Sırasına Puan Ortalamaları

TARTIŞMA ve SONUÇ

Elde edilen bulgulara göre psikolojik doğum sırası ortanca bulunan bireylerin genel ve bireysel adil dünya inançlarının, psikolojik doğum sırası büyük, küçük ve tek bulunan bireylerin adil dünya inançlarından anlamlı bir biçimde düşük olduğu bulundu. Ortanca çocukların genel ve bireysel adil dünya inançlarının büyük, küçük ve tek olan çocukların adil dünya inançlarından düşük olmasının nedenini psikolojik doğum sırasına göre bireylere atfedilen kişilik özelliklerini karşılaştırarak anlamak mümkün olabilir.

En büyük çocuk genel olarak gösterilen ilgiden en büyük payı alır. Başarı odaklı olan, çok çalışkan ve kendilik değerleri sonra doğan çocuklara oranla daha yüksek olan çocuklardır. Sevinçle karşılanan, ailenin kurallarına uyan, aile içinde özel bir konuma sahip olduğu düşünülen, benlik saygısı yüksek gibi özelliklerin büyük çocukların adil dünya inançlarının ortanca çocukların adil dünya inançlarından anlamlı bir biçimde yüksek olmasının nedenlerini açıkladığı düşünülebilir.

En küçük çocuklar genel olarak şımartılmışlardır ve her zaman ailenin bebeğidir. Son çocuk oldukları düşünüldüğü için farklı bir özellik içinde büyür. Aile içinde şımartılan, korunan ve her istediği yapılan küçük çocukların adil dünya inançlarının ortanca çocukların adil dünya inançlarından anlamlı bir biçimde yüksek bulunmasında bu özellikler göz önünde bulundurulmalıdır.

Tek çocuk aileyle çokça zaman geçirmek, ailenin maddi ve manevi kaynaklarını tek başına kullanıyor olmak, aileyle yakın ilişkiler geliştirebilmek, rekabet edecek kimsenin olmaması. Bu özelliklerin tek çocukların adil dünya inançlarının ortanca çocukların adil dünya inançlarından neden anlamlı bir biçimde yüksek bulunduğunu açıkladığı düşünülebilir.

Ortanca çocuk yoğun olarak ailesine ait değilmiş duygusu yaşar ve kendisi büyük ve küçük kardeş arasında ezilmiş durumda görür ve aile içinde kendisine uygun bir yer aramak zorunda hisseder. Dolayısıyla ortanca çocuklar, ilk çocuğun ayrıcalığını yakalamak ya da küçük kardeşinden daha sevimli görünmek için sürekli yarış halinde olmak zorundadır. Bu özelliklerin ortanca çocukların dünyayı insafsız ve adil olmayan bir yer olarak değerlendirmelerini kolaylaştıracaktır. Sonuçta bu durumun, adil dünya inançlarının büyük, küçük ve tek çocukların adil dünya inançlarından anlamlı bir biçimde neden düşük bulunduğunu açıklayacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmada, katılımcıların doğum sıralarının belirlenmesinde gerçek doğum sırası değil psikolojik doğum sırası ölçümünün ve bunun için “Psikolojik Doğum Sırası Envanterinin” Türkçe uyarlamasının (Kalkan, 2005) kullanılması araştırma sonuçlarının Bireysel Psikoloji yaklaşımı içersinde geçerliliğini güçlendirmektedir. Ancak, sadece belli sayıdaki üniversite öğrencilerinden oluşması, sonuçların genellenebilirliğini sınırlandırmaktadır. Farklı yaş gruplarına ve eğitim düzeylerine sahip gruplara ulaşmak ve özellikle kültürlerarası karşılaşmalara olanak sağlayacak farklı ülkelerdeki katılımcılarla yapılacak çalışmalar düzenlemek gelecekte hedeflenmektedir.

KAYNAKÇA

- Adler A. (2000). Yaşamın Anlam ve Amacı. Şipal, K (çev.) 5. Baskı. İstanbul: Say Yayınları. (Özgün çalışma 1933).
- Adler A. (2009) Yaşam Sanatı. Şipal, K (çev.) 10. Baskı. İstanbul: Say Yayınları. (Özgün çalışma 1927).
- Burger, J. M. (2006). Kişilik. İstanbul: Kaknüs yayınları.
- Campbell, L., White, J. ve Stewart, A. (1991). The relationship of psychological birth order to actual birth order. *Individual Psychology*, 47, 380-391.
- Corey, G. (2008). Psikolojik Danışma Kuram ve Uygulamaları (T.Ergene, çev). Ankara: Mentis Yayıncılık. (Orjinal eser 2005 yılında basılmıştır)
- Dalbert, C. (1999). The World is more Just for me than generally: About the Personal Belief in a Just World Scale's Validity. *Social Justice Research*, 12, 79-98.
- Dalbert, C. (2002). Beliefs in a Just World as a Buffer against Anger. *Social Justice Research*, 15, 123-145.
- Eckstein, D. (2000). Empirical Studies Indicating Significant Birth-Order-Related Personality Differences. *Journal of Individual Psychology*, 56, 481-494.
- Eckstein, D., Aycock K.J., Sperder, M.A., McDonald, J., Wiesner, V., Watts, R.E ve Ginsburg, P. (2010). A Review Of 200 Birth-Order Studies: Lifestyle Characteristics. *Journal of Individual Psychology*, 66, 408-434.
- Ferguson, E. (1999). Adlerian Theory: An Introduction. Chicago: Adler School of Professional Psychology.
- Göregenli, M. (2003). Şiddet, Kötü Muamele ve İşkenceye ilişkin değerlendirmeler, tutumlar ve deneyimler. İşkencenin Önlenmesinde Hukukçuların Rolü Projesi Raporu. İzmir.
- Kalkan, M. (2005). "White-Campbell Psikolojik Doğum Sırası Envanterinin Geçerlik ve Güvenirliği". *3P Dergisi*, 3, 169- 174.
- Lerner, M. (1980). The Belief in a Just World: A Fundamental Delusion. New York: Plenum Press.
- Lerner, M. (1965). Evaluation of Performance as a Function of Performer's Reward and Attractiveness. *Journal of Personality and Social Psychology*, 1, 355-360.

Lerner, M. ve Simmons, C. (1966). Observer's Reaction to the 'Innocent Victim': Compassion or Rejection? *Journal of Personality and Social Psychology*, 4, 203-210.

Lerner, M. (1977). The Justice Motive: Some Hypotheses as to its origins and forms. *Journal of Personality*, 45, 1-52.

Lerner, M. ve Miller, D. (1978). Just World Research and the Attribution Process: Looking Back and Ahead. *Psychological Bulletin*, 5, 1030-1051.